

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Tijdens mijn noodzakelijke wandelingen tijdens het schrijven van mijn preken, neuriede ik plotseling een oud liedje van de popgroep ABBA. Het gaat over een vrouw die nog maar met heel veel moeite kan reconstrueren hoe haar leven in elkaar zat voordat zij de man van haar dromen ontmoette. Het moet geen slecht of ongelukkig leven geweest zijn. Ze volgde de orde van de dag. Ze nam de forenzentrein. Las de ochtendkrant. Arriveerde om kwart voor negen op kantoor. Deed daar wat op haar wachtte. Rookte om half twee haar zevende sigaret. Moet om en rond vijf uur weer met de trein terug zijn gegaan. Las de avondkrant. Haalde een afhaalmaaltijd. Kwam om acht uur weer thuis. Zal waarschijnlijk geen enkele aflevering van Dallas hebben gemist. Ging om tien uur weer naar bed. Las nog wat in het laatste boek van Marilyn French. Morgen weer een dag. En o ja, het regende. De dag voordat jij in mijn leven kwam.

Op het eerste gezicht ontbreekt er niets aan het leven van deze machtige en sterke vrouw uit Sunem en aan het leven van de rijke tollenaar Zacheüs. Als de profeet Elisa via zijn dienstknecht Gechazi laat vragen of zij nog iets nodig heeft als dank voor het feit dat zij zo gastvrij een mooie kamer heeft ingericht voor als de profeet zo af en toe in haar buurt verblijft, is haar oprechte antwoord dan ook: 'Niets, ik woon temidden van mijn naasten.' Zij heeft niets te wensen. Zij heeft alles wat zij nodig heeft. En dat zal ongetwijfeld ook voor Zacheüs hebben

gegouden. Niets te wensen en toch niet gelukkig. Er is en blijft iets onbestemds. Een vreemd verlangen dat mistroostig maakt zoals dat ook in de melodie van dat uitermate knappe liedje van ABBA weerklinkt. Iets onbenoembaars. Iets waarvan je niet wist dat het je ontbrak, totdat het je gegeven werd.

Opvallend genoeg wordt nergens haar naam genoemd. Maar vandaag maken wij kennis met een sterke vrouw, de vrouw uit Sunem. Zij wordt letterlijk een grote vrouw genoemd en dat is zij overduidelijk ook: une grande dame. Uit alles blijkt dat zij gewend is snel en kordaat beslissingen te nemen. En o ja, ze heeft ook een man. Maar daarmee is eigenlijk alles al gezegd. Ze schijnt er eentje te hebben. Het maakt niet uit. Alles went, zelfs een vent. Je ontwikkelt patronen.

Beschermingsmechanismen. Je raakt eraan gewend om zelf maar je eigen boontjes te doppen. Uiteindelijk bepaalt dat ook allemaal wat en wie je geworden bent en dat is uiteindelijk zo slecht nog niet. Een zelfstandige, sterke vrouw. Een vrouw die er staat. Een vrouw met status.

Er is die profeet. Die heilige Godsmann. Elisa. Wat het is dat weet zij niet. Maar waar hij rondgaat, creëert hij hoop en verwachting in een verder doodse situatie. De verhalen die van hem rondgaan, zijn tamelijk lokaal en zullen Sunem, dat plaatsje van de stam Issachar, ongetwijfeld bereiken. Een giftige bron heeft hij gezond gemaakt. Een oliekruid bleef stromen en met geweld keerde Elisa zich tegen een cynische werkelijkheid. Wat dat verder met haar te maken zou hebben, weet zij niet meteen. Maar wat zij wel kan doen is deze profeet onderdak bieden. Het huis is toch groot genoeg. Kosten noch moeite worden gespaard.

Een tafel, een bed. Een stoel een kandelaar. Mogelijk zelfs een eigen entree. *Bed and Breakfast* voor de man Gods!

Er zijn wel meer verschillen tussen Elia en Elisa. Maar één lijkt er toch te zijn dat de kaalhoofdige Elisa toch heel wat minder ascetisch is dan de wildbehaarde en bebaarde Elia. Even los nog van zijn kennelijk goede betrekkingen met koningen en opperbevelhebbers die hij er kennelijk op nahoudt. Hij laat het zich allemaal smaken maar is wel zo attent om zijn knecht te laten vragen waarmee hij haar zou kunnen bedanken. Een goed woordje in zijn netwerk misschien? Voor een kort moment overziet de vrouw haar leven en antwoordt hem in alle oprechtheid: helemaal niets. Mij ontbreekt niets. Ik heb mijn werk. 's avonds nog even Netflix. Een beetje lezen in bed en morgen weer een dag. Ik ben gelukkig zo.

Merkwaardig. Alles duidt op een regelmatige omgang tussen de profeet Elisa en deze vrouw. Maar alleen zijn knecht Gehazi weet van een dieper, onderliggend verdriet: treurig genoeg heeft zij geen zoon en haar man is al oud. We horen dit in de bijbel wel vaker. Ondanks alles wat mensen in hun leven bereikt hebben, is er toch geen uitzicht, geen toekomst meer. Op het oog hebben zij alles wat een mens gelukkig zou moeten maken en het is ook niet meteen gezegd dat zij dat niet zijn. Zij hebben elkaar. Er is rijkdom. Vee, landerijen. Legendarisch is de rijkdom van Abraham. Maar bijbels gezien is er geen toekomstperspectief. Het zal toch op de dood neerkomen. Iets wat in de Tenach wordt gesymboliseerd als het niet meer kunnen krijgen van een kind, en met name een zoon die jouw naam zal doen voortbestaan. Naar de mens gesproken, is dit wat het is. Het leven zoals het leven is. Er is eigenlijk niet eens een reden om daartegen te protesteren of hierom ongelukkig te zijn. Maar het is in het perspectief van God onvoldoende. Hier

ontbreekt de hoop. Het uitzicht op een beter leven. Het uitzicht op een hoopvol en toekomstrijk bestaan. Het leven in de vreugde dat wij niet en nooit verloren zullen gaan. Dat wij niet vallen uit Gods hand. En natuurlijk is dit een perspectief voor wie nooit kinderen kreeg. Maar de bijbel weet het even niet anders te zeggen dan in het nieuwe perspectief dat aanbreekt in het krijgen van een kind.

Dat wordt deze vrouw door de profeet aangezegd. Volgend jaar om deze tijd zul je ene kind in je armen houden. Net zoals dat ooit werd toegezegd aan aartsmoeder Sara. Mogelijk herinnert u zich nog dat Sara destijds lachte. Zou ik op mijn hoge leeftijd nog een kind krijgen? De reactie van deze vrouw van Sunem is een andere en eigenlijk een veel menselijker reactie: 'je mag dit niet doen! Je mag mensen geen valse hoop geven. Je mag niet iets in mij wakker roepen wat ik al lang en breed te rusten heb gelegd.' Ik had vrede met mijn bestaan en nu leg jij daar onrust neer. Er was de trein, het werk, het uurtje lezen voor het slapen. Er was eigenlijk niet veel mis mee. Totdat jij weer hoop in mijn hart legde. Als het drama zich voltrokken heeft, zal zij precies daar weer op terugkomen.

De rest van het verhaal is snel verteld. In slechts een paar noodzakelijke zinnen gaat het helemaal mis. Slechts daar vertraagt het verhaal waar het verdriet met handen te tasten is. Inderdaad krijgt zij haar kind. Maar veel te snel zal zij het ook weer moeten afstaan aan de dood. Nog maar een paar jaar later wil het kind naar zijn vader op het zondorstoven land en grijpt naar zijn hoofd. Mijn hoofd, mijn hoofd! Het is de tractor die pardoes achteruit rijdt. De vuilniswagen met de dode hoek. De voorbeelden rijgen zich in tragiek door alle eeuwen aaneen. Heel

langzaam voltrekt zich dan weer die middag waarin de jongen bij de moeder op schoot zit. Totdat hij sterft.

Toch is er iets blijvend veranderd. Ooit vroeg de vrouw Elisa helemaal niets. Toch werd haar iets beloofd. Een kind, een toekomst. En nu haar dit allemaal is toegezegd, legt zij zich niet langer meer neer bij de dodelijke feiten. Zo zegt zij het ook als zij zich dwars door roeien en ruiten onverwijld bij de profeet meldt. Overigens toont zij zich in dit handelen helemaal de krachtige vrouw die zij is en blijft. Haar man vraagt nog halfslachtig waarom zij eigenlijk naar de profeet wil. Het is toch geen zondag ofzo. Een verwijt waarop zij alleen maar kan antwoorden: 'De groeten!' Eigenhandig zadelt zij haar ezelin en haast zich linea recta naar de profeet Elisa bij de berg Karmel, toch een stevige reis van zo'n dertig kilometer, waarbij zij zich ook niet door zijn knecht Gehazi laat afstoppen. De profeet moet ik hebben! Hij is begonnen! 'Heb ik', zo zegt zij, 'ooit om een kind gevraagd?' Heb ik niet gezegd dat je me niet moest misleiden? Heb je de hopelozen hiermee geen hoop geschonken? En nu je dat hebt gedaan, nu je de hoop in mijn hart hebt gestort, laat ik je niet meer gaan. Houd ik je medeverantwoordelijk voor het leven in het aangezicht van God dat je me in dit kind hebt getoond. Nu mijn dagen niet meer hetzelfde zijn sinds de dag dat God verscheen.

Elisa kan nog zoveel willen. Of vooral zoveel niet willen. Zij laat niet meer af. Zij neemt ook geen genoegen met het vooruitzenden van zijn knecht Gehazi met de magische staf van de profeet. Een exercitie waar ook Gehazi zelf niet zoveel vertrouwen in lijkt te hebben. Nee, de profeet moet zelf naar het huis komen waar de vrouw, vrij demonstratief, haar dode kind heeft neergelegd in de logeerkamer van de profeet. Zij

legt zich neer aan de voeten van de profeet. Maar ik heb zo'n idee, wel met secondenlijm.

De profeet gaat. En hij zal het kind tot leven wekken. Maar hij gaat ook omdat ik werkelijk niet zou weten, hoe hij niet zouden kunnen gaan.

Mij bereiken de eerste notities van beleidsrapporten van de Amsterdamse protestantse kerk. En het klinkt allemaal heel positief. De kerk heeft de stad heel wat te bieden. Er is grote behoefte aan de kerk. Er is honger naar. De velden zijn wit om te oogsten. Jullie hebben goud in handen, zeggen de deskundigen. Dat klinkt goed. Heel *motivational*. Tegelijkertijd vraag ik me dan af waarom de kerk dan zo marginaal is en dat steeds meer wordt. Iets officiëler zouden we dat het relevantieverlies van de kerk kunnen noemen. Ik zie daar niet snel een einde aan komen. Ik denk: omdat het ook zo is. Het leven is niet slecht. Het gaat zoals het gaat. Je staat op. Je neemt de trein. Je doet je werk. Je leest nog wat voordat je gaat slapen. Het regent wat. Je mist niet meteen iets. Pas als je verdriet wordt aangeraakt. Pas als een droom in je hart wordt gelegd. Van een leven volkomen. Ontdaan van alle pijn, alle rouw, alle verdriet, alle dood. Pas dan word je onrustig. Pas dan neem je geen genoegen meer met het leven zoals het is. Wat jou werd toegedeeld aan vreugde en verdriet, wat wat wel en niet is gelukt. In geloof zit iets mateloos. Iets oneindig pretentius. Je leert geloven, je leert erop te vertrouwen dat God het goede met je voor heeft. En dat in het licht daarvan, jouw leven en het leven van anderen mooier, zorgvuldiger, heler kan. Je kunt het God zelfs verwijten dat hij je met die visioenen heeft bestookt. Was Zacheüs, was de vrouw van Sunem principieel ongelukkig? Ik denk het niet. Maar God, Jezus, zag een onbestemd verlangen. Zag een verborgen verdriet. Heden moet ik bij jou zijn. Vast ben je rijk. Maar

mogelijk ook eenzaam. Want waarom begeer je zo mij te zien dat je in bomen kruipt? Je bent rijk en geslaagd en succesvol in het leven. Je staat hoog in de tophonderd van de machtigste vrouwen van *Opzij*. Maar er is iets. Een verdriet om wat nooit was. Een vaag gevoel van schuld. De vraag of dit het nu allemaal is. God breekt de genoegzaamheid door. De acceptatie van het lot. Dat het leven nu eenmaal gaat zoals het gaat en dat dit het nu eenmaal is. Dat eenzaamheid erbij hoort. En een beetje regen. Dat de dagen zich zo troosteloos aaneenrijgen. En dat leek allemaal te kunnen. De dag voordat God verscheen. Maar nu niet meer.

Amen.